

Tiêu chuẩn chăn nuôi gấu tại Thành phố Hồ Chí Minh

GIỚI THIỆU

Tài liệu này được biên soạn nhằm các mục tiêu sau:

1. Tài liệu nhằm hướng dẫn cán bộ Kiểm lâm và nhân viên chăm sóc thú về các tiêu chuẩn Quốc tế trong việc chăm sóc gấu trong môi trường nuôi nhốt, xem xét ở các phương diện khác nhau trong chăn nuôi.
 - Các mức tiêu chuẩn khác nhau trong mỗi bộ tiêu chuẩn thể hiện những điểm quan trọng nhất cần được xem xét, cũng như những điểm không thể chấp nhận cho sức khoẻ gấu nuôi nhốt.
 - Bộ tiêu chuẩn bao gồm các bậc sau:
 - Tiêu chuẩn hạng một: Tiêu chuẩn Quốc tế, lý tưởng
 - Tiêu chuẩn hạng hai: Tiêu chuẩn hợp lý
 - Tiêu chuẩn hạng ba: Tiêu chuẩn dưới mức hợp lý
 - Tiêu chuẩn hạng tư: Thấp, không thể chấp nhận được.
2. Tài liệu nhằm cung cấp hướng dẫn cho việc thực thi pháp luật của Chi cục Kiểm lâm, đảm bảo cải thiện điều kiện sống cho gấu nuôi nhốt, cho tới khi chúng được chuyển đến một trung tâm cứu hộ. Nếu gấu nuôi nhốt không nằm trong diện bị xử phạt hành chính, có thể áp dụng một cơ chế nhằm tuyên dương hoặc thưởng cho những chủ nuôi cải thiện điều kiện nuôi nhốt gấu, qua đó khuyến khích những người khác cũng làm như vậy.

Năm hạng mục được xem xét trong chăn nuôi gấu gồm:

1. Cải thiện môi trường nuôi nhốt
2. Kích thích chuồng trại
3. Hệ thống vệ sinh chuồng trại
4. Các vấn đề y tế/sức khỏe
5. Dinh dưỡng

1: CẢI THIỆN MÔI TRƯỜNG NUÔI NHỐT

Không nên xem nhẹ tầm quan trọng của việc cải thiện môi trường nuôi nhốt gấu. Nhiều nghiên cứu cho thấy gấu là động vật cực kỳ thông minh. Do đó, Gấu có thể bị căng thẳng hoặc buồn chán rất nhanh trong những điều kiện nuôi nhốt không có sự khuấy động. Điều này có thể dẫn đến hành vi rập khuôn, đôi khi là những thương tổn về cơ thể do chúng tự gây ra. Căng thẳng dẫn đến giảm hiệu quả của hệ thống miễn dịch động vật và do đó trở thành một mối đe dọa cho sức khỏe của con vật

Sau đây là một số ví dụ về những cách đã được sử dụng thành công để cải thiện môi trường nuôi nhốt gấu.

- **RẤT QUAN TRỌNG:** Rổ có mắt lưới nhỏ đặt trên kệ (hoặc treo trên dây) cách mặt đất khoảng 1,5m – gấu thích ẩn náu ở vị trí này vào ban đêm. Tạo nơi ẩn náu dạng lưới – Ví dụ: làm lưới từ cỏ khô, rơm, lá rụng (trong tự nhiên, gấu thường làm tổ tạo chỗ ẩn nấp)
- Dựng những khu vực trên cao để gấu leo trèo bằng những thân cây chết hoặc ván – ví dụ đường đi bộ trên không, khung leo trèo và bục leo trèo.
- Treo lốp xe lớn bằng dây thừng từ trên mái nhà xuống (đảm bảo vành kim loại bên trong lốp xe đã được bỏ đi)
- Ao nước – ví dụ: Một bể bơi di động bằng nhựa chứa đầy nước. Gấu trong môi trường nuôi nhốt và trong tự nhiên đều rất thích lội và tắm trong bể nước.
- Cây xanh hoặc mái hiên che nắng nếu ở ngoài trời
- Mái kính ở trần nhà cung cấp ánh sáng mặt trời tự nhiên và sưởi ấm cho gấu (vẫn phải có mái che nắng)
- Nhân viên chăm sóc thú có thể giấu thức ăn trong các vòng gỗ tròn nhỏ, hoặc dưới các đồng đá rời để gấu tự tìm thức ăn (những vật này có thể được gỡ bỏ vào thời điểm nhất định)
- Giấu thức ăn xung quanh chuồng sẽ làm tăng sự kích thích về tinh thần và thể chất cho gấu, khi nó di chuyển xung quanh tìm kiếm thức ăn. Đây là ví dụ đơn giản và rất hiệu quả của phương pháp cải thiện môi trường nuôi nhốt.

Các phương pháp giấu thức ăn khác

- Rải thức ăn ngẫu nhiên xung quanh chuồng, trên sàn nhà, nền đất và bên trong lốp xe treo.
Trái cây đông lạnh chứa trong khối đá lớn.
Giấu thức ăn trong hộp nhựa có lỗ ở các mặt, bên trong cây tre, trong vòng bằng gỗ rỗng, quả bóng... Những đồ vật này cần được gỡ bỏ và làm sạch hàng ngày.
Thức ăn có thể bao gồm các loại rau xanh, củ, quả cứng như khoai tây, củ cải, bí ngô.
- Những thức ăn như cá còn sống ở trong ao nước có thể khuyến khích hoạt động tìm kiếm thức ăn tự nhiên, cá chết còn tươi có thể được sử dụng trong hồ nhỏ và các hồ này phải được vệ sinh hàng ngày.

- Cho an nhiều loại thức ăn khác nhau khiến gấu luôn cảm thấy thú vị đến bữa ăn vì nó không thể đoán được những gì sẽ có trong bữa ăn tiếp theo.
- Lý tưởng nhất là để thức ăn trên mặt đất (ít nhất là một mảnh nhỏ, nếu không phải toàn bộ chuồng), để gấu có thể đào bới.
- Nguồn thức ăn tự nhiên được trồng ở khu vực vui chơi của gấu ví dụ cây sung cho gấu chó.
- Tài liệu này cũng mô tả một ví dụ về việc cải thiện môi trường nuôi nhốt gấu hàng tuần, cho những cơ sở nuôi gấu qui mô nhỏ

TIÊU CHUẨN CẢI THIỆN MÔI TRƯỜNG NUÔI NHỐT

- 1: 4 hoặc nhiều mục cải thiện môi trường nuôi nhốt trong tài liệu này (hoặc tương tự) cho mỗi ngày
- 2: 3 mục cải thiện môi trường nuôi nhốt trong tài liệu này (hoặc tương tự) cho mỗi ngày
- 3: 2 mục cải thiện môi trường nuôi nhốt trong tài liệu này (hoặc tương tự) cho mỗi ngày
- 4: 1 hoặc không có mục cải thiện môi trường nuôi nhốt trong tài liệu này.

MẪU KẾ HOẠCH CẢI THIỆN MÔI TRƯỜNG NUÔI NHỐT TRONG 1 TUẦN							
	Thứ 2	Thứ 3	Thứ 4	Thứ 5	Thứ 6	Thứ 7	Chủ nhật
Sáng	Giấu một số thức ăn trong lớp xe treo lơ lửng và phết mứt dẻo ở bên trong một lớp xe khác trong chuồng. Rải phần thức ăn còn lại xung quanh chuồng.	Bỏ một nửa số vòng gỗ vào chuồng. Thêm bí hoặc củ cải vào bó rau rời treo lơ lửng từ các thanh lồng chuồng bằng sợi dây thừng dày. Phết mật ong, xát tỏi và húng quế vào những thanh còn lại. Rải đều phần thức ăn còn lại xung quanh chuồng.	Làm đông lạnh trái cây có mùi vào các khối đá. Treo vòng trong chuồng. Phết mứt vào phía ngoài lớp treo. Rải đều phần thức ăn còn lại xung quanh chuồng.	Đặt vòng gỗ/ván vào trong chuồng nhằm tạo chỗ leo trèo cho gấu. Phân tán thức ăn xung quanh chuồng và trên các vòng gỗ/ván leo.	Thêm chậu nhựa lớn chứa đầy vỏ cây băm nhỏ hoặc lá cây. Thêm bí và củ cải vào thức ăn. Rải phần thức ăn còn lại xung quanh chuồng và giấu một số phần vào trong lớp xe treo.	Bỏ lớp xe vào trong chuồng. Thêm trái cây có mùi được đông lạnh trong khối đá. Phết mứt dẻo vào các rãnh/kẽ bên ngoài vỏ lớp treo. Rải đều phần thức ăn còn lại xung quanh chuồng.	Bỏ thêm chậu nhựa lớn chứa đầy nước. Rải thức ăn xung quanh chuồng và giấu một số vào trong lớp treo.

MẪU KẾ HOẠCH CẢI THIỆN MÔI TRƯỜNG NUÔI NHỐT TRONG 1 TUẦN

Chiều	Đặt 2 cây tre dài có nhiều lỗ khoan trên thân. Bên trong để các loại hạt, nho khô, mít và trái cây. Rải phần thức ăn còn lại xung quanh chuồng.	Treo cây tre lơ lửng trong chuồng bằng dây thừng to, nhét hoa quả, sữa chua vào đầy các đốt tre.	Thêm 4 quả bóng rỗng bằng cao su hoặc nhựa vào chuồng. Cho trái cây vào 1 quả bóng, cho các loại hạt và nho khô vào quả thứ 2, mít dẻo vào quả thứ 3 và sữa chua vào quả bóng còn lại. Rải phần thức ăn còn lại ra xung quanh chuồng.	Đặt 2 cây tre dài có nhiều lỗ khoan trên thân. Bên trong để các loại hạt, nho khô và mít và trái cây. Rải phần thức ăn còn lại ra xung quanh chuồng.	Thêm 2 vòng gỗ có các lỗ đục vào trong chuồng. Đặt các loại hạt và nho khô vào các lỗ và lấp miệng lỗ bằng các miếng thức ăn.	Treo cây tre lơ lửng trong chuồng, nhét đầy các loại hạt, nho khô, mít và trái cây vào các lỗ khoan trên thân tre. Rải thức ăn còn lại ra xung quanh.	Đặt các vòng gỗ, ván vào trong chuồng nhằm tạo chỗ leo trèo cho gấu. Chà xát tòi và húng quế lên các vòng gỗ. Rải thức ăn xung quanh chuồng và trên các vòng gỗ /ván leo.
-------	---	--	---	--	---	---	---

2: KÍCH CỠ CHUỒNG TRẠI

Để thoải mái cho con vật, theo tiêu chuẩn Quốc tế, kích thước tối thiểu của chuồng nuôi Gấu ngựa và Gấu chó là 3m x 3m x 3m. Trong điều kiện lý tưởng, gấu nuôi sẽ chỉ phải ở trong nhà tạm thời (ví dụ trong thời gian 3 tháng cách ly kiểm tra y tế), rồi được chuyển ra chuồng nuôi ngoài trời vào một ngày sau đó, hoặc chuồng nuôi gồm cả hai khu vực trong nhà và ngoài trời.

Theo tiêu chuẩn Quốc tế, kích thước chuồng nuôi ngoài trời là 6m x 10m cho mỗi con gấu. Không gian này đủ rộng cho con vật hoạt động trong điều kiện nuôi nhốt lâu dài.

TIÊU CHUẨN CHUỒNG TRẠI

- 1: Chuồng có kích thước nhỏ nhất là 3m x 3m x 3m
- 2: Chuồng có kích thước nhỏ nhất là 2.5m x 2.5m x 2m
- 3: Chuồng có kích thước nhỏ nhất là 2m x 2m x 1.5m
- 4: Chuồng có kích thước nhỏ nhất là 2m x 2m x 2m

3: HỆ THỐNG VỆ SINH CHUỒNG TRẠI

Để đảm bảo tiêu chuẩn vệ sinh và sự thoải mái cho con vật, chuồng gấu phải được lau rửa thường xuyên 2 lần mỗi ngày. Hoạt động này bao gồm cả việc loại bỏ tất cả phân, nước tiểu, và thức ăn dư thừa (có thể xịt nước) và lau rửa chuồng bằng nước và chất khử trùng thích hợp. Sàn chuồng bằng bê tông đủ dốc, cho phép nước và chất thải thoát ra khỏi chuồng là tốt nhất. Ở lần lau rửa thứ hai, cần loại bỏ, làm sạch, khử trùng tất cả các dụng cụ cải thiện môi trường nuôi nhốt, sẵn sàng cho lần sử dụng tiếp theo.

Lịch trình vệ sinh này rất quan trọng, nhằm ngăn chặn sự phát triển của nấm, vi khuẩn gây hại cho gấu trong môi trường nuôi nhốt. Việc vệ sinh cũng giúp Gấu thấy thoải mái, ví dụ một con gấu ngồi trong nước tiểu và phân của nó có thể bị sưng tấy, nhiễm trùng khiến con vật rất khó chịu.

Tiêu chuẩn vệ sinh:

- 1: Rửa sạch chuồng 2 lần mỗi ngày. Loại bỏ tất cả phân, nước tiểu (trừ khi chúng được thải ra ngay tại thời điểm kiểm tra), thức ăn dư thừa và đồ dùng cải thiện môi trường nuôi nhốt.
- 2: Rửa sạch chuồng 1 lần mỗi ngày. Loại bỏ tất cả phân, nước tiểu (trừ khi chúng được thải ra ngay tại thời điểm kiểm tra), thức ăn dư thừa và đồ dùng cải thiện môi trường nuôi nhốt.
- 3: Rửa sạch chuồng 1 lần mỗi ngày. Không nhất thiết phải Loại bỏ tất cả phân, nước tiểu (trừ khi chúng được thải ra ngay tại thời điểm kiểm tra), thức ăn dư thừa và đồ dùng cải thiện môi trường nuôi nhốt.
- 4: Rửa sạch chuồng ít hơn 1 lần mỗi ngày.

4: CÁC VẤN ĐỀ Y TẾ / SỨC KHỎE

Cần quan sát kỹ gấu nuôi nhốt khoảng hai lần mỗi ngày để xem chúng có bất kỳ hành vi bất thường hoặc các vấn đề y tế nào không. Nếu thấy dấu hiệu bệnh ở gấu nuôi nhốt, cần nhờ bác sỹ thú y đến xem xét càng sớm càng tốt, để đảm bảo chẩn đoán chính xác bệnh của gấu và điều trị nhanh chóng. Điều này không những giúp con gấu thoải mái mà còn tốt cho sức khỏe lâu dài của con vật, thậm chí tốt cho những người sống gần con vật, đặc biệt khi gấu mắc phải các bệnh lây nhiễm.

Dưới đây là một số ví dụ (không phải tất cả) về các vấn đề sức khỏe mà bác sỹ thú y cần chú ý:

- Mẩn đỏ, sưng tấy, hoặc tiết dịch từ xung quanh mũi, tai hoặc mắt.
- Biếng ăn, sụt cân.
- Sưng xung quanh hàm, biểu hiện đau rõ ràng khi cố gắng ăn.
- Rên rỉ / Phát ra những âm thanh khó chịu.
- Bất thường, ví dụ: phân lỏng.
- Màu sắc của nước tiểu thay đổi bất thường. Ví dụ: màu đỏ (có thể là do trong nước tiểu chứa máu)
- Những dấu vết trầy xước bất thường
- Da tổn thương, ví dụ: vết thương, trầy xước, lở, loét
- Rụng lông, hoặc lông khác thường: như sẫm màu, không sáng bóng
- Đi khập khiễng, hoặc bất cứ thương tích nào quan sát được trên bàn chân hoặc tay.
- Dịch tiết ra bất thường từ sau đuôi.
- Kích động đột ngột và bất thường hoặc những thay đổi khác trong hành vi.

- Sưng bất thường ở bất cứ bộ phận nào trên cơ thể.

Cần gọi bác sĩ thú y ngay lập tức nếu thấy các thương tích nặng, hoặc nghi ngờ gấu bị bệnh.

Tiêu chuẩn Y tế:

- 1: Gọi bác sĩ thú y và bắt đầu tiến hành điều trị trong vòng 48 giờ kể từ lúc phát hiện vấn đề sức khỏe đầu tiên (như các dấu hiệu ở trên).
- 2: Gọi bác sĩ thú y và bắt đầu tiến hành điều trị trong vòng 5-10 ngày kể từ lúc phát hiện vấn đề sức khỏe đầu tiên (như các dấu hiệu ở trên). Nếu vấn đề nghiêm trọng, trong vòng 48 giờ phải gọi bác sĩ thú y.
- 3: Bác sĩ thú y được gọi đến sau 10 ngày kể từ ngày phát hiện vấn đề sức khỏe nhẹ hoặc nếu chủ sở hữu tự chẩn đoán, tiến hành điều trị được và thành công. Nếu con gấu có vấn đề nghiêm trọng và bác sĩ thú y không được gọi đến trong vòng 48 giờ thì vẫn được xếp vào bậc 3 này.
- 4: Bác sĩ thú y được gọi đến sau 48 giờ ngay cả trong trường hợp bệnh tật nghiêm trọng. Không bao giờ gọi bác sĩ thú y, không điều trị đối với các vấn đề nhẹ hơn.

5: DINH DƯỠNG – THỨC ĂN VÀ NƯỚC

Bổ trí nước sao cho gấu nuôi nhốt luôn có thể uống nước ở mọi thời điểm.

Chế độ ăn uống của gấu nuôi nhốt phải có tất cả các chất dinh dưỡng cần thiết và giá trị năng lượng như chế độ ăn uống của động vật trong tự nhiên.

Tiêu chuẩn dinh dưỡng:

- 1: Số lượng và chất lượng thức ăn hợp lý, quan sát thấy gấu có trọng lượng tốt. Cho ăn ít nhất hai lần mỗi ngày. Nước luôn luôn sẵn sàng, được kiểm tra nhiều lần trong ngày và bơm lại khi cần thiết.
- 2: Số lượng và chất lượng thức ăn hợp lý, quan sát thấy gấu có trọng lượng tốt. Cho ăn một lần mỗi ngày. Nước luôn luôn sẵn sàng, được kiểm tra nhiều lần trong ngày và bơm lại khi cần thiết.
- 3: Số lượng và chất lượng thức ăn không hợp lý nhưng quan sát vẫn thấy gấu ở tình trạng tốt. Nước luôn luôn sẵn sàng nhưng chỉ kiểm tra một lần mỗi ngày.
- 4: Số lượng và chất lượng thức ăn không hợp lý, hoặc gấu bị thiếu cân, hoặc không tiếp cận được với nguồn nước ở bất kì thời điểm nào trong ngày.

DANH MỤC TIÊU CHUẨN CHĂN NUÔI – CHI CỤC KIỂM LÂM

Tên chủ nuôi:

Địa chỉ chủ nuôi (nếu khác địa chỉ nuôi nhốt gấu)

Tên người chăm sóc gấu:

Địa chỉ nuôi nhốt gấu:

TIÊU CHUẨN CẢI THIỆN MÔI TRƯỜNG NUÔI NHỐT

- 1: 4 hoặc nhiều mục cải thiện môi trường nuôi nhốt trong tài liệu này (hoặc tương tự) cho mỗi ngày
- 2: 3 mục cải thiện môi trường nuôi nhốt trong tài liệu này (hoặc tương tự) cho mỗi ngày
- 3: 2 mục cải thiện môi trường nuôi nhốt trong tài liệu này (hoặc tương tự) cho mỗi ngày
- 4: 1 hoặc không có mục cải thiện môi trường nuôi nhốt trong tài liệu này.

TIÊU CHUẨN CHUỒNG TRẠI

- 1: Chuồng có kích thước nhỏ nhất là 3m x 3m x 3m
- 2: Chuồng có kích thước nhỏ nhất là 2.5m x 2.5m x 2m
- 3: Chuồng có kích thước nhỏ nhất là 2m x 2m x 1.5m
- 4: Chuồng có kích thước nhỏ nhất là 2m x 2m x 2m

Tiêu chuẩn vệ sinh:

- 1: Rửa sạch chuồng 2 lần mỗi ngày. Loại bỏ tất cả phân, nước tiểu (trừ khi chúng được thải ra ngay tại thời điểm kiểm tra), thức ăn dư thừa và đồ dùng cải thiện môi trường nuôi nhốt.
- 2: Rửa sạch chuồng 1 lần mỗi ngày. Loại bỏ tất cả phân, nước tiểu (trừ khi chúng được thải ra ngay tại thời điểm kiểm tra), thức ăn dư thừa và đồ dùng cải thiện môi trường nuôi nhốt.
- 3: Rửa sạch chuồng 1 lần mỗi ngày. Không nhất thiết phải Loại bỏ tất cả phân, nước tiểu (trừ khi chúng được thải ra ngay tại thời điểm kiểm tra), thức ăn dư thừa và đồ dùng cải thiện môi trường nuôi nhốt.
- 4: Rửa sạch chuồng ít hơn 1 lần mỗi ngày.

Tiêu chuẩn Y tế:

- 1: Gọi bác sỹ thú y và bắt đầu tiến hành điều trị trong vòng 48 giờ kể từ lúc phát hiện vấn đề sức khỏe đầu tiên (như các dấu hiệu ở trên).

- 2: Gọi bác sĩ thú y và bắt đầu tiến hành điều trị trong vòng 5-10 ngày kể từ lúc phát hiện vấn đề sức khỏe đầu tiên (như các dấu hiệu ở trên). Nếu vấn đề nghiêm trọng, trong vòng 48 giờ phải gọi bác sĩ thú y.
- 3: Bác sĩ thú y được gọi đến sau 10 ngày kể từ ngày phát hiện vấn đề sức khỏe nhẹ hoặc nếu chủ sở hữu tự chẩn đoán, tiến hành điều trị được và thành công. Nếu con gấu có vấn đề nghiêm trọng và bác sĩ thú y không được gọi đến trong vòng 48 giờ thì vẫn được xếp vào bậc 3 này.
- 4: Bác sĩ thú y được gọi đến sau 48 giờ ngay cả trong trường hợp bệnh tật nghiêm trọng. Không bao giờ gọi bác sĩ thú y, không điều trị đối với các vấn đề nhẹ hơn.

Tiêu chuẩn dinh dưỡng:

- 1: Số lượng và chất lượng thức ăn hợp lý, quan sát thấy gấu có trọng lượng tốt. Cho ăn ít nhất hai lần mỗi ngày. Nước luôn luôn sẵn sàng, được kiểm tra nhiều lần trong ngày và bơm lại khi cần thiết.
- 2: Số lượng và chất lượng thức ăn hợp lý, quan sát thấy gấu có trọng lượng tốt. Cho ăn một lần mỗi ngày. Nước luôn luôn sẵn sàng, được kiểm tra nhiều lần trong ngày và bơm lại khi cần thiết.
- 3: Số lượng và chất lượng thức ăn không hợp lý nhưng quan sát vẫn thấy gấu ở tình trạng tốt. Nước luôn luôn sẵn sàng nhưng chỉ kiểm tra một lần mỗi ngày.
- 4: Số lượng và chất lượng thức ăn không hợp lý, hoặc gấu bị thiếu cân, hoặc không tiếp cận được với nguồn nước ở bất kỳ thời điểm nào trong ngày.

TỔNG CỘNG:

Số lượng tiêu chuẩn 1 –

Số lượng tiêu chuẩn 2 –

Số lượng tiêu chuẩn 3 –

Số lượng tiêu chuẩn 4 –

Trung bình:

Chữ ký của cán bộ Chi cục Kiểm Lâm

Chữ ký của người chăm sóc/nuôi thú.